

OZNAČENIE PODNIKATEĽSKÉHO SUBJEKTU A VEREJNOPRÁVNE SANKCIE

STANISLAV BARKOCI

Faculty of Law, Comenius University in Bratislava, Department of
Commercial, Financial and Economic Law, Slovak Republic

Abstract in original language

Príspevok je zameraný na problematiku používania označení podnikateľských subjektov v hospodárskej súťaži, ich základnej charakteristike a zaradeniu v systéme práva. Ťažisková časť je venovaná verejnoprávnym sankciám ukladaným za zásahy do práv alebo porušenia povinností spojených s označeniami a ich výskytu v jednotlivých predpisoch. V záverečnej časti je možné oboznámiť sa so štatistickými údajmi viazanými na rozoberanú problematiku.

Key words in original language

Označenie; hospodárska súťaž; verejnoprávna sankcia.

Abstract

Contribution focuses on appellations of business entities in competition, their basic characteristics and classification in system of law. Dominant part of the work deals with public law sanctions imposed for infringement of rights or duties connected to appellations and their appearance in regulations. In final part statistic data linked with topic is presented.

Key words

Appellation; competition; public law sanction.

1. OZNAČENIA A ICH VÝZNAM V HOSPODÁRSKEJ SÚŤAŽI

Snaha podnikateľa v konkurenčnom prostredí býva postavená na motivačných základoch rôzneho druhu. Pozitívny hospodársky výsledok, všeobecné uznanie v odborných kruhoch, sláva a popularita v očiach verejnosti, bývajú motiváciou a zároveň aj najcennejšou odmenou základnej snahy podnikateľa, ktorou je úspech v súťaži.

Metódy konkurenčného boja sú tvorené portfóliom mnohorakých nástrojov a spôsobov ako dosiahnuť v hospodárskej súťaži úspech. Voľba podnikateľa môže padnúť na jednu alebo viacero marketingových stratégií, môže ňou byť napríklad zameranie na výraznú kvalitu, rozsiahle kvantitatívne pokrytie trhu, cenová politika alebo masívna reklamná kampaň. Cieľom všetkých stratégií je odlíšenie svojich produktov alebo služieb od konkurenčných. Nad týmito aspektmi súťažnej stratégie sa nachádza obchodné meno, logo, ochranná známka, alebo jedným slovom označenie. V konečnom dôsledku je označenie tým prvkom, pod ktorým sú vnímané charakteristické vlastnosti produktu, či už tovaru alebo služby bez ohľadu na to, aká stratégia

bola použitá na presadenie sa na trhu. Z týchto dôvodov je význam označenia nesmierne dôležitý, označenie predstavuje nenahraditeľný prvok súťažnej stratégie a preto je na mieste venovať jeho ochrane náležitú pozornosť.

2. ZARADENIE OZNAČENÍ DO SYSTÉMU PRÁVA

Právny režim označení je vymedzený rozsahom práv a povinností na ne viazaných. Z pohľadu práva duševného vlastníctva sa na označenia viažu práva spadajúce do skupiny priemyselných práv vymedzené ako priemyselné práva na označenie. Pre správne vnímanie podstaty takejto skupiny práv je potrebné uviesť, že *„do tejto skupiny priemyselných práv zaraďujeme práva, ktoré sa neviažu na určité výsledky tvorivej duševnej činnosti (ako je to pri priemyselných právach na výsledky tvorivej duševnej činnosti), ale práva, ktoré sa viažu na používanie týchto predmetov predovšetkým v obchodnom (hospodárskom) podnikateľskom styku jednotlivými fyzickými a právnickými osobami a na odlíšenie ich výrobkov a služieb od iných osôb.“*¹

Medzi označenia, ktoré spadajú do skupiny priemyselných práv na označenie zaraďujeme:

- ochranné známky,
- označenia pôvodu výrobkov,
- obchodné mená,
- tzv. nezapísané označenia (napr. logo).

Uvedené označenia v závislosti od viacerých aspektov ako doba ich používania, dobrá povesť podnikateľa, množstvo prostriedkov investovaných do propagácie, predstavujú cenné obchodné aktívum (pre niektorých podnikateľov môže napr. ochranná známka predstavovať najhodnotnejšiu časť ich obchodného majetku), ktoré je nevyhnutné patrične chrániť.

S úpravou podmienok používania a ochrany vyššie uvedených označení sa stretáme vo viacerých predpisoch súkromného aj verejného práva. V rámci súkromnoprávnej úpravy venuje pozornosť označeniam napríklad zákon č. 55/1997 Z. z. o ochranných známkach, zákon č. 455/1991 Zb. Zákon o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) a tiež samozrejme Obchodný zákonník v ustanoveniach týkajúcich sa úpravy obchodného mena, jeho absolútnej ochrany podľa § 12 a tiež relatívnej ochrany prostredníctvom ustanovení o nekalej súťaži, konkrétne § 45 upravujúceho

¹ Vojčík, P.: Právo priemyselného vlastníctva, Bratislava: Iura Edition, 1998, str. 194

klamlivú reklamu, § 46 venovaného klamlivému označovaniu tovarov a služieb, vyvolávaniu nebezpečenstva zámieny podľa § 47 a parazitovaniu na povesti podľa § 48. Povinnosti viazané na používanie označení upravuje Obchodný zákonník vo viacerých ustanoveniach napríklad v § 3a ustanovujúcom úpravu obchodných dokumentov alebo § 9 ods. 4 upravujúcom povinnosť uvádzať obchodné meno spolu s dodatkom označujúcim jeho aktuálny právny stav.

Predpisov verejnoprávnej alebo zmiešanej povahy, ktoré upravujú podmienky používania niektorých označení je taktiež viac, napríklad zákon č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov alebo zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

Používanie označení sa riadi právnymi predpismi a pravidlami v nich stanovenými, v momentoch, keď dochádza k používaniu označenia v rozpore so stanovenými pravidlami, resp. dochádza k zásahom do práv na riadne používanie prichádza do úvahy použitie sankčných nástrojov.

Sankcie ako negatívny dôsledok porušenia právne stanovenej povinnosti, ktoré sú nám v rámci nášho právneho poriadku k dispozícii v spojitosti so zásahom do práv alebo nesplnením povinností viazaných na označenia, možno rozdeliť do skupiny sankcií:

- súkromnoprávných – napr. vo forme kompenzácií,
- verejnoprávných – vo forme represívnych opatrení.

V povedomí podnikateľskej a spotrebiteľskej verejnosti sú pravdepodobne známejšie sankcie súkromnoprávne a to predovšetkým vo forme uplatniteľných nárokov napríklad pri zásahu do práv nekalosúťažným konaním. Medzi takéto súkromnoprávne sankcie patria predovšetkým povinnosť nahradiť škodu, vydať bezdôvodné obohatenie alebo poskytnúť primerané zadosťučinenie.

3. VYBRANÉ PREDPISY OBSAHUJÚCE SANCKIE TÝKAJÚCE SA OZNAČENÍ

Sankčné nástroje verejnoprávneho charakteru viazané na označenia, resp. niektoré z označení je možné nájsť vo viacerých právnych predpisoch, ako príklad uvádzam niektoré z nich.

Zákon č. 455/1991 Zb. Zákon o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon)

Živnostenský zákon ukladá podnikateľovi v zmysle § 30 ods. 1 povinnosť označiť prevádzkareň a nesplnenie tejto povinnosti sankcionuje.

§ 30 ods. 1

(1) Podnikateľ je povinný prevádzkareň označiť. Spôsob označenia prevádzkarne určujú osobitné predpisy.

Nesplnenie povinnosti podnikateľa dodržiavať podmienky stanovené živnostenským zákonom (§ 29 ods.1) vo všeobecnosti a nesplnenie konkrétnej povinnosti označiť prevádzkareň (§30 ods. 1) živnostenský zákon sankcionuje uložením pokuty podľa §§ 65a a 65b.

§ 65a ods. 2 písm. c)

(2) Živnostenský úrad uloží podnikateľovi pokutu až do 1659 eur, ak podnikateľ nedodržiava podmienky podľa § 29 ods. 1; pokutu nemožno uložiť, ak iný orgán c) začal v rovnakej veci konanie o uloženie pokuty podľa osobitných predpisov.

§ 65b ods. 1

(1) Za porušenie povinností ustanovených v § 30 ods. 1 a v § 65a ods. 2 písm. b) a ods. 3 písm. c), d) a e) môže kontrolór uložiť podnikateľovi blokovú pokutu do 165 eur, ak je porušenie povinnosti spoľahlivo zistené a podnikateľ je ochotný pokutu zaplatiť.

Zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Uloženie sankcie vo forme pokuty upravuje aj zákon o obchodnom registri, ktorý v nadväznosti na § 3a, § 9 ods. 4 a § 21 ods. 7 až 9 Obchodného zákonníka upravuje v § 11 ods. 1 písm. c) uloženie sankcie registrovým súdom tej zapísanej osobe, ktorá si nesplní povinnosti stanovené v predmetných ustanoveniach Obchodného zákonníka.²

§ 11 ods. 1 písm. c)

Registrový súd uloží zapísanej fyzickej osobe alebo fyzickej osobe oprávnenej konať v mene zapísanej právnickej osoby pokutu do výšky 3 310 eur, ak si táto osoba nesplní povinnosť c) ustanovenú podľa osobitného predpisu.

Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch

Ukladá v spojitosti s používaním označení viacero povinností, medzi ktoré patrí napríklad zákaz klamania spotrebiteľa, zákaz používania nekalých

² pozri tiež Patakyová, M. a kol.: Obchodný zákonník: Komentár: 2. aktualizované vydanie, Praha: C. H. Beck, 2008, str. 17

obchodných praktík, medzi ktoré patria aj klamlivé obchodné praktiky. Zákon o ochrane spotrebiteľa považuje za klamlivú obchodnú praktiku tiež praktiku, ktorá v dôsledku marketingu spôsobujúceho zámenu s obchodným menom, ochrannou známkou alebo iným rozlišujúcim znakom účastníka hospodárskej súťaže ovplyvní spotrebiteľa natolko, že sa rozhodne uskutočniť obchodnú transakciu, ktorú by inak neurobil.³

Sankcie v zákone o ochrane spotrebiteľa sú upravené v § 24 a v rámci § 23, kde je stanovená výška pokuty za spáchanie priestupku porušením zákona o ochrane spotrebiteľa alebo iného predpisu na ochranu spotrebiteľa⁴

§ 24 Sankcie

(1) Za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom alebo právnymi aktmi Európskych spoločenstiev v oblasti ochrany spotrebiteľa uloží orgán dozoru výrobcovi, predávajúcemu, dovozcovi alebo dodávateľovi alebo osobe uvedenej v § 26 pokutu ...

Zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

Trestné právo ako typické verejnoprávne odvetvie poskytuje ochranu právam spojeným s označeniami prostredníctvom takého prísneho represívneho opatrenia, akým je trest odňatia slobody. V prípade, že nie je možné ochranu riadneho priebehu hospodárskej súťaže, resp. ochranu subjektov trhu účinne zabezpečiť súkromnoprávnymi prostriedkami a konanie osoby porušujúcej pravidlá súťaže vo vzťahu k označeniam je uskutočňované v takej miere, že existuje dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, je nevyhnutné siahnuť po ochrane poskytovanej § 281 Trestného zákona upravujúcom porušovanie práv k ochrannej známke, označeniu pôvodu výrobku a obchodnému menu. Sankcia stanovená Trestným zákonom pri spáchaní tohto trestného činu je stanovená na odňatie slobody v rozmedzí 3 až 8 rokov.

§ 281 Porušovanie práv k ochrannej známke, označeniu pôvodu výrobku a obchodnému menu

(1) Kto uvedie do obehu tovar alebo poskytne služby neoprávnene označené označením zhodným alebo zameniteľnými s ochrannou známkou, ku ktorej právo používať ju patrí inému, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

³ pozri § 8 ods. 2 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch

⁴ napríklad zákon č. 108/2000 Z. z. o ochrane spotrebiteľa pri podomovom predaji a zásielkovom predaji; 147/2001 Z. z. Zákon o reklame a o zmene a doplnení niektorých zákonov

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa potrestá, kto na dosiahnutie hospodárskeho prospechu

a) uvedie do obehu tovar neoprávnene označený označením zhodným alebo zameniteľným so zapísaným označením pôvodu výrobku a zemepisným označením výrobku, ku ktorému právo používať ho patrí inému, alebo

b) neoprávnene použije označenie zhodné alebo zameniteľné s obchodným menom alebo názvom právnickej osoby alebo fyzickej osoby.

(3) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) a spôsobí ním značnú škodu,

b) z osobitného motívu, alebo

c) závažnejším spôsobom konania.

(4) Odňatím slobody na tri roky až osem rokov sa páchatel' potrestá, ak spácha čin uvedený v odseku 1 alebo 2

a) a spôsobí ním škodu veľkého rozsahu, alebo

b) ako člen nebezpečného zoskupenia.

4. ŠTATISTICKÉ ÚDAJE

Z uvedených predpisov je zrejmé, že väčšina verejnoprávnych sankcií predstavuje peňažný postih vo forme pokuty a sankciou stanovenou Trestným zákonom je odňatie slobody. Z hľadiska praktického môže byť zaujímavá otázka, v akej miere sú verejnoprávne sankcie v spojitosti s označeniami uplatňované a či je možné ich vzhľadom na rozsah využívania považovať za efektívne, alebo sú len málo využívaným doplnkom sankcií súkromnoprávnych. Zodpovedanie týchto otázok môže spôsobiť značné problémy pri pokuse uviesť štatisticky čo najpresnejšiu a zároveň právne relevantnú odpoveď. Z toho dôvodu sa pokúsím načrtnúť ich uplatňovanie podľa štatistík Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky a Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky. Vzhľadom na nedostupnosť štatistických údajov týkajúcich sa ukladania pokút v správnom konaní za porušenie povinností týkajúcich sa označení bude možné vytvoriť si aspoň obrazný prehľad využívania prostriedkov verejného práva pri ochrane označení prostredníctvom údajov o civilných a trestných konaniach predmetom ktorých boli niektoré z označení.

Zo štatistík Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky vyplývajú nasledovné údaje:

Ukončené trestné stíhania osôb za trestný čin porušovania práv k ochrannej známke, obchodnému menu a chránenému označeniu

pôvodu (§ 150 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon)* a trestný čin porušovania práv k ochrannej známke, označeniu pôvodu výrobku a obchodnému menu (§ 281 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon) ⁵

rok	stíhaní	obžalovaní	odsúdení
2008*	21	7	9
2008	96	56	38
2007*	26	11	7
2007	65	52	17
2006*	34	16	14
2006	0	0	0
2005	35	19	7
2004	68	21	6

Tabuľka 1

Zo štatistík Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky vyplývajú nasledovné údaje:

Občianskoprávne spory týkajúce sa ochranných znáмок ⁶

rok	počet uplatnených nárokov
2008	4

⁵ Zdrojom údajov v tabuľke 1 sú Štatistické ročenky Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky za príslušný rok a údaje sa vzťahujú na územie celej Slovenskej republiky. Podľa legendy ku štruktúre kriminality v štatistických ročenkách Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky je potrebné pojmy uvedené v tabuľke 1 vykladať nasledovne: stíhaná osoba je osoba, proti ktorej bolo vznesené obvinenie - podľa § 160 Trestného poriadku do 01.11.1999, podľa § 163 Trestného poriadku od 01.11.1999; obžalovaná osoba je osoba, na ktorú podal prokurátor na súd obžalobu podľa § 176 Trestného poriadku; odsúdená osoba v informačnom systéme prokuratúry je osoba s vyznačením právoplatného rozhodnutia súdu, ktoré bolo doručené prokuratúre v odsudzujúcom rozsudku.

⁶ Zdrojom údajov v tabuľkách 2 a 3 týkajúcich sa občianskoprávných a obchodných sporov sú Štatistické ročenky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky za príslušný rok a údaje sa vzťahujú na územie celej Slovenskej republiky

rok	počet uplatnených nárokov
2007	9
2006	37
2005	údaje sa nespracovávali
2004	údaje sa nespracovávali

Tabuľka 2

Obchodné spory týkajúce sa ochrany obchodného mena

rok	počet uplatnených nárokov
2008	38
2007	25
2006	18
2005	39
2004	42

Tabuľka 3

Z uvedených štatistických údajov je možné dospieť k záveru, že za obdobie rokov 2004 až 2008 boli zásahy do práv týkajúcich sa označení riešené vo väčšej časti v rovine trestnoprávnej, a to platí aj pri argumente, že mohlo ísť o súbežné prejednávanie sporu v trestnoprávnej rovine a občianskoprávnej rovine. Vzhľadom na uvedené štatistické údaje je vo všeobecnosti vo vzťahu k ochrane práv spojených s označeniami možné konštatovať, že predstavujú marginálnu časť agendy súdov, keďže len za rok 2008 bolo súdmi v Slovenskej republike vybavených v občianskoprávných konaniach 81 937 vecí, v ktorých bolo uplatnených 120 426 nárokov.

Napriek štatistickým údajom vykazujúcim v porovnaní s celkovým množstvom vecí prejednávaných súdmi spory týkajúce sa označení ako periférne, je krajne nepravdepodobné, že by reprezentovali všetky reálne spory tohto druhu, ktoré v trhovom prostredí existujú. Mnohokrát, môže to byť v dôsledku viacerých faktorov, medzi ktoré často patrí aj neznalosť možností a spôsobov ako označenie chrániť, zostávajú konflikty tohto druhu nevyriešené alebo sú riešené alternatívnymi spôsobmi mimoprávneho charakteru, napr. rezignáciou jedného z používateľov označenia vedúcou k upusteniu od používania sporného označenia alebo jeho zmenou.

Dôležitosť označení v podnikateľskom prostredí je nespochybniteľná, v dôsledku toho by mala byť venovaná patričná pozornosť ich ochrane a v prípade neoprávnených zásahov do práv na ne viazaných, by malo byť ukládanie sankcií súkromnoprávneho alebo aj verejnoprávneho charakteru samozrejmosťou.

Literature:

- Patakyová, M a kol.: Obchodný zákonník: Komentár: 2. aktualizované vydanie, Praha: C. H. Beck, 2008, 1143 s., ISBN 978-80-7400-039-3
- Vojčík, P.: Právo priemyselného vlastníctva, Bratislava: Iura Edition, 1998, 455 s., ISBN 80-88715-38-5
- Švidroň, J.: Základy práva duševného vlastníctva, Bratislava: Jura, 2000, 252 s., ISBN 80-85506-93-9
- Šámal, P. a kol.: Trestní zákon: Komentár: 2. díl, 6. dopl. a přeprac. vyd., Praha: C. H. Beck, 2004, 723-1719 s., ISBN 80-7179-896-7
- <http://www.justice.gov.sk/>
- <http://www.genpro.gov.sk/>

Contact – email

stanislav.barkoci@flaw.uniba.sk